

Araştırma / Research Article

Hemşirelerinin eleştirel düşünme eğilimleri: Bir eğitim ve araştırma hastanesi örneği

Critical thinking trends of nurses: An example of a training and research hospital

Füsun Afşar¹, Asibe Özkan², Ali Arslanoğlu¹

¹Sultan Abdulhamid Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İstanbul, Türkiye
²Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hemşirelik fakültesi, İstanbul, Türkiye

Anahtar Kelimeler:
Eleştirel Düşünme Eğilimi, Hemşirelik, Analitik Düşünme

Key Words:
Critical Thinking Tendency, Nursing, Analytical Thinking

Yazışma Adresi/Address for correspondence:
Füsun Afşar,
Sultan Abdulhamid Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İstanbul, Türkiye
fusun.af@gmail.com

Gönderme Tarihi/Received Date:
19.02.2018

Kabul Tarihi/Accepted Date:
19.03.2018

Yayımlanma Tarihi/Published Online:
31.03.2018

DOI:
10.5455/sad.13-1521054744

ÖZET

Giriş: Modern hemşirelik anlayışı gelişmelere ve yeniliklere kolaylıkla uyum sağlayabilmeyi, bilgiyi aramayı, sorgulamayı, sorunlara çözüm getirebilmeyi ve eleştirel düşünmeyi gerektirir. Eleştirel düşünme; araştırma, sezgi, mantık ve deneyime dayanan, evrensel değerleri olan bir süreçtir ve hasta bakımını potansiyel olarak etkilemektedir. **Amaç:** Bu çalışma, bir eğitim ve araştırma hastanesi hemşirelerinin Eleştirel Düşünme Eğilimleri, bu eğilimi etkileyen faktörlerin tespit edilerek düzenleyici ve geliştirici çalışmalara ışık tutması amacı ile yapılmıştır. **Gereç-yöntem:** Tanımlayıcı ve analitik tipteki çalışmanın örneklemini 2014 yılı Haziran ayında bir eğitim ve araştırma hastanesinde fiili olarak çalışan ve çalışmaya katılmaya gönüllü 106 hemşire oluşturmuştur. Veriler 'Tanıtıcı Bilgi Formu' ve 'Kalifornia Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği' kullanılarak toplanmıştır. Veriler, Independent-Samples T Testi, Oneway (ANOVA) testleri ile değerlendirilmiştir. **Bulgular:** Hemşirelerin yaş ortalamalarının 29.39, % 42.5'inin Lisans mezunu olduğu, %24.5'inin KVC YBÜ'nde çalıştığı, %23.9'unun kurum dışında bir defa, %28.3'ünün kurum içinde en az bir defa hizmet içi eğitime katıldığı ve Eleştirel Düşünme Eğilimleri ölçek puan ortalaması 218.188 olarak saptandı. **Sonuç:** Bir eğitim ve araştırma hastanesi hemşirelerinde eleştirel düşünme eğilim puanlarının acil servis hemşireleri daha yüksek olduğu ve mesleki yayın takibi-bilimsel çalışmaların hemşirelerde eleştirel düşünme eğilimini olumlu yönde etkilediği saptanmıştır.

ABSTRACT

Introduction: The modern nursing understanding requires ability to easily adapt to the improvements and innovations in nursing, to search and question the knowledge, to be able to address problems and also critical thinking. Critical thinking is a process which includes research, intuition, logic and experience with universal values and potentially affect patient care. **Aim:** The aim of this study was to identify the Critical Thinking Disposition of Nurses in a research and training hospital and the factors that affect their disposition and to guide regulatory studies and improvements. **Methods:** This descriptive and analytical study included 106 nurses who were actively working in June 2014 and volunteered to participate. Data were collected by 'Descriptive Characteristics Questionnaire' and 'California Critical Thinking Disposition Inventory (CCTDI)' and analysed by Independent-Samples T Test and Oneway (ANOVA). **Results:** The mean age of nurses was 29.39 years. 42.5% of nurses had under graduate degree, 24.5% worked in cardio vascular surgery intensive care unit, 23.9% attended in-service training at least once outside this hospital and 28.3% attended in-service training at least once in this hospital. The mean critical thinking scores was found to be 218,188. **Conclusion:** The critical thinking disposition scores of emergency room nurses was higher than the others. Literature follow-up and scientific studies were found to affect the critical thinking dispositions positively.

GİRİŞ

Değişen ve gelişen bilim ve teknolojiye paralel olarak hemşirelik uygulamalarının kapsamı ve niteliği toplumların değişen gereksinimlerinden etkilenmiştir. Toplumsal dinamikler, sağlık bakım hizmetleri ve sağlık politikaları değişen modern bir hemşirelik anlayışını gerektirmektedir. Modern hemşirelik anlayışı gelişmelere ve yeniliklere kolaylıkla uyum sağlayabilmeyi, bilgi aramayı, sorgulamayı, eleştirel düşünme, sorunlara çözüm getirebilmeyi, dolayısıyla ile yaratıcı düşünceler üretebilmenin yanı sıra

dünyadaki diğer meslektaşları ile her türlü iletişimi kurabilmeyi ve entelektüel gelişimlerini sürdürerek toplumsal duyarlılığa sahip olmayı gerektirmektedir (2,9,11,12).

Eleştirel düşünme, karar verme sürecini etkileyen önemli bir özellik olarak düşünüldüğünde hemşirelik uygulamalarında tanı koyma ya da çözüm yollarını belirlemede, bağımlı-bağımsız karar verme, karşılaştığı durumlar ile ilgili analiz-sentez yapabilme, neden-sonuç ilişkileri kurabilme, doğru ve hızlı karar verme gibi sürecin tüm aşamalarında önemli bir kavramdır

(4). Sağlık çalışanları kompleks sağlık sorunu olan hasta ve ailelerinin gereksinimlerini karşılamak ve bakım ile ilgili gereksinimlerini karşılamak ve bakım ile ilgili rasyonel karar vermek için eleştirel düşünme becerisine sahip olmalıdır. Hemşirelik bakımının içeriğine ve niteliğine dinamiklik kazandıran eleştirel düşünme becerisi; hizmette kaliteyi, etkinliği ve yeterliliği, meslekte profesyonelliği, otonomi ve güç sahibi olumlu yönde etkileyebilmektedir (6,8,15). Bu çalışma, Göğüs Kalp Damar Cerrahi Eğitim ve Araştırma Hastanesi Hemşirelerinin Eleştirel Düşünme beceri düzeyleri ve bu düzeyi etkileyen faktörlerin tespit edilmesi amacı ile yapılmıştır.

GEREÇ-YÖNTEM:

Araştırmanın Tipi, Evren ve Örneklemi

Tanımlayıcı tipteki çalışmanın evrenini 2014 yılı Haziran ayında Göğüs Kalp Damar Cerrahi Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde fiili olarak çalışan 364 hemşire oluştururken; örneklemini çalışmaya katılmaya gönüllü olan 106 hemşire oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları

Veriler; 'Tanıtıcı Bilgi Formu' ve 'California Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği' (CCTDI) kullanılarak toplanmıştır.

Tanıtıcı bilgi formu; katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini içeren 5 madde ve mesleki özelliklerini içeren 20 maddeden oluşmaktadır. Bu form güncel literatür bilgilerinden yararlanarak araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır.

'California Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği' (CCTDI); 1990 yılında Amerikan Felsefe Derneği'nin düzenlediği Delphi projesinin bir sonucu olarak ortaya çıkan ve P.A. Facione ve N. Facione tarafından 1992 yılında geliştirilen bu ölçek, 51 madde ve doğruyu arama, açık fikirlilik, analitiklik, sistematiklik, kendine güven, meraklılık olmak üzere altı alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek 6'lı Likert tipinde olup "Hiç katılmıyorum ifadesine: 1", "Katılmıyorum ifadesine: 2", "Kısmen katılmıyorum ifadesine: 3", "Kısmen katılıyorum ifadesine: 4", "Katılıyorum ifadesine: 5", "Tamamen katılıyorum ifadesine: 6" puan verilerek değerlendirilmiştir. Puanlama sonucunda 240'ın altında puan alanların düşük, 240-300 arasında puan alanların orta ve 300'ün üzerinde puan alanların ise yüksek eleştirel düşünme beceri düzeyine sahip oldukları kabul edilir. Türkçe uyarlaması Kökdemir (2003) tarafından yapılan ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 0.88 olarak belirlenmiştir. Bu çalışmada da α değeri .715 olarak bulunmuştur.

Araştırmanın Etik İlkeleri

Araştırma bilimsel ilkeler ve evrensel etik ilkelere uygun olarak yürütülmüştür. Araştırmanın yürütülebilmesi için öncelikle Göğüs Kalp Damar Cerrahi Eğitim ve Araştırma Hastanesi Bilimsel Kurulu'ndan ve yönetiminden yazılı izin alınmıştır. Ayrıca çalışmaya katılan tüm hemşirelere bilgilendirilmiş onam formu imzalatılmıştır.

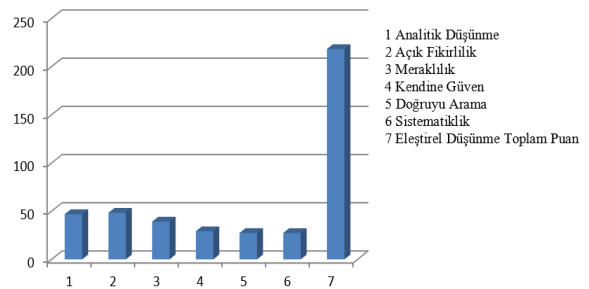
Verilerin Değerlendirilmesi

Sosyo-demografik ve mesleki özellikler yüzdelik sayılar ve ortalamalar şeklinde verilmiştir. Karşılaştırmalı istatistiksel analizlerde Independent-samples T testi ve tek yönlü varyans (One way ANOVA) analizi kullanılmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan hemşirelerimizin yaş ortalamalarının $29.39 \pm 8,9$, %89.6'sının bayan, %53.8'inin bekâr, %70.8'inin çocuğunun olmadığı, %90.6'sının gelirini yetersiz bulduğu, % 42.5'inin lisans mezunu olduğu, %24.5'inin KVC YBÜ'nde çalıştığı, %23.9'unun kurum dışında bir defa, %28.3'ünün kurum içinde en az bir defa hizmet içi eğitime katıldığı saptandı.

Hemşirelerin mesleki özelliklerine göre dağılımı incelendiğinde; %37.7'si mesleğinin ilk beş yılında ve %33.2'si beş yıldan daha kısa süredir kurumda çalıştığı, %70.8'inin hemşirelik mesleğini isteyerek yapmakta ve %85.8'inin vardiya olarak çalıştığı belirlendi. %50.9'u bağımsız uygulamalarını kısmen yerine getirdiğini ifade etmekte, %23.9'u kurum dışında düzenlenen bilimsel programlara en az bir defa katılmış, %47.2'sinin Sağlık Bakanlığı Yoğun Bakım ve Acil Hemşireliği Sertifikası almış, %67'sinin kurumdaki bilimsel komite hakkında bilgisi yok, %72.6'sının etik kurullara ilişkin bilgisi yok ve %32'sinin dernek üyeliği bulunmaktadır. %52.8'i bazen bilimsel yayınları takip etmektedir.

Grafik 1: Hemşirelerin Eleştirel Düşünme Eğilimi Alt Ölçek Puanları ve Toplam Puan Ortalamaları

Grafik 1’de Hemşirelerin Eleştirel Düşünme Eğilimi alt boyut ve toplam puan ortalamaları verilmiştir. Hemşirelerin eleştirel düşünme eğilimi toplam puanı 218.18 ± 23.0 olarak saptanmıştır. Hemşirelerin eleştirel düşünme alt boyut puan ortalamaları incelendiğinde; alt ölçekler için sırası ile Analitik Düşünme; 46.84 ± 7.43 , Açık Fikirlik; 48.33 ± 6.62 , Meraklılık; 39.18 ± 7.09 , Kendine Güven; 29.15 ± 5.33 , Doğruyu Arama; 27.39 ± 5.21 , Sistematiçlik; 27.33 ± 5.54 olarak bulunmuştur.

Araştırmaya katılan hemşirelerin Eleştirel Düşünme Eğilimi ve alt boyut puan ortalamaları “Çalıştığı Birim” değişkenine göre incelendiğinde, Acil Serviste çalışan hemşirelerin Analitik düşünme 52.20 ± 5.84 , Açık fikirlik 54.20 ± 4.20 , Meraklılık 48.80 ± 4.68 , Kendine Güven 34.40 ± 4.72 , Sistematiçlik 30.40 ± 6.87 ve Eleştirel düşünme eğilimi 244.40 ± 13.64 puan ortalamalarının diğer birimlere göre daha yüksek olduğu;

Ameliyathanede çalışan hemşirelerin Doğruyu Arama 32.25 ± 3.20 puan ortalamalarının diğer birimlere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Birimler arasında Açık Fikirlik ($p=0.021$), Doğruyu Arama ($p=0.039$) ve Eleştirel Düşünme Eğilimi ($p=0.018$) puanı açısından istatistiksel olarak anlamlılık göstermektedir (Tablo 1).

Araştırmaya katılan hemşirelerin Eleştirel Düşünme Eğilimi ve alt boyut puan ortalamaları kurumda bulunan ‘Bilimsel Komite’ varlığını bilme durumuna göre incelendiğinde, Bilimsel Komite’nin kurumda bulunduğunu bilen hemşirelerin tüm alt boyut puan ortalamaları ve Eleştirel Düşünme Eğilimi puan ortalamaları ‘Hayır’ ve ‘Bilmiyorum’ cevabını verenlere göre daha yüksek olup, Sistematiçlik alt boyutu ($p=0.002$) ve Eleştirel Düşünme Eğilimi ($p=0.004$) puanı açısından istatistiksel olarak anlamlılık göstermektedir (Tablo 1).

Tablo 1: Hemşirelerinin Çalıştığı Birim, Etik Komite, Mesleki Dernek Üyeliği ve Bilimsel Yayın Takip Etme Durumlarına göre Eleştirel Düşünme Eğilimleri

	Analitik Düşünme	Açık Fikir	Meraklılık	Kendine Güven	Doğruyu Arama	Sistematiçlik	Eleştirel Düşünme Eğilimi
Çalıştığı Birim							
Kardiyoloji	45.14±5.68	46.18±5.19	37.14±6.85	28.14±5.08	26.07±5.34	25.77±4.51	209.11±19.16
KVC Katı	50.46±5.34	46.30±8.70	41.38±6.52	31.69±4.32	26.84±3.91	29.84±4.14	226.53±20.44
Koroner YB	47.90±15.76	47.45±6.89	37.81±8.68	29.36±5.27	26.45±3.26	25.00±5.23	211.27±30.05
KVC YB	44.88±5.21	49.42±5.65	39.30±5.25	28.42±5.96	29.00±5.30	28.30±5.92	219.34±23.80
Pediyatri YB	47.09±5.66	50.09±7.52	39.00±6.82	27.81±4.66	25.63±4.63	26.36±8.48	216.00±18.79
Acil	52.20±5.84	54.20±4.20	48.80±4.68	34.40±4.72	24.20±10.05	30.40±6.87	244.40±13.64
Ameliyathane	44.50±8.54	43.00±6.58	36.75±9.63	26.50±4.12	32.25±3.20	28.00±3.16	211.00±23.56
Pediyatri Katı	49.44±5.84	52.55±5.63	39.44±8.60	30.22±5.51	30.44±3.16	27.66±3.67	229.77±20.16
	F=1.575	F=2.500	F=2.077	F=1.686	F=2.218	F=1.393	F=2.563
	P=0.152	P=0.021	P=0.053	P=0.053	P=0.039	P=0.217	P=0.018
Bilimsel komite							
Evet	48,80±9.13	50,12±7.68	41,03±5.58	30,64±3.78	31,75±4.64	36,00±9.62	233,75±25.15
Hayır	46,00±6.05	49,75±5.12	40,25±4.42	30,00±2.82	28,4±5.02	28,25±4.83	227,87±22.14
Bilmiyorum	46,11±6.57	47,46±6.08	38,32±7.67	28,45±5.88	26,70±5.19	26,45±5.16	213,08±21.78
	F=1.460	F=1.873	F=1.638	F=1.911	F=2.699	F=6.918	F=5.917
	P=0.237	P=0.159	P=0.199	P=0.153	P=0.072	P=0.002	P=0.004
Mesleki Dernek Üyeliği							
Evet	49,38±9.27	47,38±6.19	40,70±6.51	29,76±6.22	26,85±4.67	26,70±5.71	220,82±23.26
Hayır	45,72±6.11	48,77±6.80	38,47±7.28	28,86±4.87	27,65±5.46	27,63±5.70	216,94±22.93
	T=2.420	T=1.013	T=1.522	T=0.813	T=0.735	T=0.807	T=0.809
	P=0.017	P=0.313	P=0.131	P=0.418	P=0.464	P=0.421	P=0.420
Bilimsel yayın takibi							
Evet	48.90±9.79	48.13±7.23	41.50±5.99	30.80±4.85	28.46±4.81	29.03±6.68	225.83±23.32
Hayır	43.15±4.96	49.50±4.94	33.50±6.69	25.35±5.41	25.75±4.94	26.10±4.96	204.25±20.23
Bazen	47.16±6.24	48.00±6.84	39.98±6.81	29.62±4.98	27.41±5.44	26.87±4.11	219.07±21.87
	F=3.865	F=0.418	F=9.767	F=7.575	F=1.648	F=2.142	F=5.869
	P=0.024	P=0.660	P=0.000	P=0.001	P=0.198	P=0.123	P=0.004

Araştırmaya katılan hemşirelerin Eleştirel Düşünme Eğilimi ve alt boyut puan ortalamaları 'Mesleki Dernek Üyeliği' bulunma durumuna göre incelendiğinde, Mesleki Dernek Üyeliği bulunan hemşirelerin Analitik Düşünme 49.38±9.27, Meraklılık 40.70±6.51, Kendine Güvenme 29.76±6.22 ve Eleştirel Düşünme Eğilimi 220.82±23.26 puan ortalamalarının Mesleki Dernek Üyeliği bulunmayanlara göre daha fazla olup, Analitik Düşünme alt boyutu (p=0.017) açısından istatistiksel olarak anlamlılık göstermektedir (Tablo 1).

Araştırmaya katılan hemşirelerin Eleştirel Düşünme Eğilimi ve alt boyut puan ortalamaları 'Bilimsel Yayın Takip Etme' durumuna göre incelendiğinde, 'Bilimsel Yayınları Takip' eden hemşirelerin Analitik Düşünme 48.90±9.79, Meraklılık 41.50±5.99, Kendine Güvenme 30.80±4.85, Doğruyu Arama 28.46±4.81, Sistemantik Düşünme 29.03±6.68 ve Eleştirel Düşünme Eğilimi 225.83±23.32 puan ortalamaları 'Hayır' ve 'Bazen' cevabını verenlere göre daha yüksek olup, Analitik Düşünme (p=0.024), Meraklılık (p=0.000), Kendine Güvenme (p=0.001) ve Eleştirel düşünme Eğilimi (p=0.004) puanları açısından istatistiksel olarak anlamlılık göstermektedir (Tablo 1).

TARTIŞMA

Çalışmada Eleştirel Düşünme Eğilimi puan ortalaması 218.18±23.0 olarak saptanmıştır. Ölçekte 240'ın altında puan almanın düşük düzeyde eleştirel düşünme becerisine sahip olmak şeklinde yorumlandığı düşünüldüğünde, hemşirelerin aldıkları puan ortalamalarının da düşük düzeyde olduğunu söyleyebiliriz.

Eleştirel düşünme problem çözme, karar verme, çıkarımda bulunma, farklı düşünme, değerlendirici düşünme ve mantık kavramlarından oluşan bir bütündür (4). Literatürde bakım yönetiminden sorumlu olan hemşirelerin kanıta dayalı karar verme ve uygulama aşamalarında mesleki temel bilgi, beceri ve deneyimin yanı sıra eleştirel düşünme yeterliliği, eleştirel düşünme için gerekli olan tutumlar ve eleştirel düşünme standartlarının önemli olduğu bildirilmektedir (6,8,9,14) Literatürde yurt dışında Kalifornia Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği kullanılarak yapılan araştırmalarda hemşirelerin eleştirel düşünme eğilimlerinin orta düzeyde olduğu bildirilmektedir (12,16). Ancak, Ülkemizde gerek hemşirelik öğrencileri ile yapılan çalışmalarda (3,6,9,15) gerekse hemşireler ile yapılan çalışmalarda (1,13) Eleştirel Düşünme Eğiliminin orta ya da düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Çalışmada Eleştirel Düşünme Eğilimi verilerimiz literatür ile paralellik göstermektedir. Bunun nedeni, ülkemizdeki hemşirelik eğitim sistemindeki farklılıklar, iş yoğunluğu,

kurumun işleyişi, rutini yerine getirme beklentisi, iş doyumsuzluğu, eleştirel düşünmeyi destekleyici ve uyarıcı yönetsel yaklaşımların sınırlı olması gibi faktörler olabilir (1,5).

Çalışmamızda Acil Serviste çalışan hemşirelerin Açık fikirlilik (p=0.021) ve Eleştirel düşünme eğilimi (p=0.018) puan ortalamalarının diğer birimlere göre daha yüksek olduğu; Ameliyathanede çalışan hemşirelerin Doğruyu arama (p=0.039) puan ortalamalarının diğer birimlere göre istatistiksel anlamlılık gösterecek şekilde yüksek olduğu saptanmıştır. Acil servise başvuran hasta profilinin hızlı sorgulama, çabuk karar verme ve uygulamayı gerektirmesi, hasta sirkülasyonunun hızlı olması nedeni ile çalışanlarda analitik düşünme, açık fikirlilik, meraklılık, kendine güven, sistemantiklik ve eleştirel düşünme puanlarının diğer birimlere göre yüksek olması ve eleştirel düşünme puanı açısından istatistiksel olarak anlamlılık göstermesi beklenen bir sonuçtur. Ameliyathane hemşireliğinin özel dikkat gerektirmesi ve sıfır hata payının bulunması nedeni ile Ameliyathane hemşirelerinde doğruyu arama puanının diğer birimlere göre yüksek olması ve istatistiksel olarak anlamlılık göstermesi (p<0.05) beklenen bir sonuçtur. Ülkemizde hemşirelerin Eleştirel Düşünme Düzeylerini belirlemeye yönelik yapılan çalışmalarda Acil Servis ve Ameliyathane hemşirelerinin Eleştirel Düşünme Düzeylerine ait bir bulguya rastlanmamaktadır.

Çalışmamızda 'Bilimsel Komite' varlığını bilen hemşirelerin tüm alt boyut puan ortalamaları ve Eleştirel Düşünme Eğilimi puan ortalamaları 'Hayır' ve 'Bilmiyorum' cevabını verenlere göre Sistemantiklik alt boyutu (p=0.002) ve Eleştirel Düşünme Eğilimi (p=0.004) puanı açısından istatistiksel olarak anlamlılık gösterecek şekilde yüksek olduğu saptanmıştır. Göğüs Kalp Damar Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesinde araştırma yapmak isteyen tüm sağlık çalışanlarının çalışmalarını Bilimsel Komiteye sunmaları ve olur almaları gerekmektedir. Sağlık Bakım Hizmetleri Müdürlüğü tarafından hemşirelerden oluşan Kardiyovasküler Cerrahi ve Kardiyoloji çalışma grupları oluşturulmuş olup, bilimsel çalışma planlamak ve uygulamak konularında hemşireler desteklenmekte ve hastanemizde bilimsel çalışmalar ile ilgili oluşumlardan haberdar edilmektedir. Literatürde Sarioğlu 2009 yılında yaptığı çalışmada hemşirelerin bilimsel etkinliklere katılmadurumunu sorgulamış olup, kurum dışı bilimsel etkinliklere katılma durumunun eleştirel düşünme eğilim düzeyini etkilemediği, kurum içi etkinliklere katılmanın ise, hemşirelerde eleştirel düşünme eğilim düzeyini yükselttiği belirtilmektedir.

Çalışmamızda Mesleki Dernek Üyeliği bulunan

hemşirelerin Analitik Düşünme ($p=0.017$) ve 'Bilimsel Yayınları Takip' eden hemşirelerin Analitik Düşünme ($p=0.024$), Meraklılık ($p=0.000$), Kendine Güvenme ($p=0.001$) ve Eleştirel Düşünme Eğilimi ($p=0.004$) puanları ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlılık gösterecek şekilde yüksek olduğu saptanmıştır. Mesleki dernek üyeliği, kongre, sempozyum ve seminerlerin bilginin derlenmesi, toplanması, paylaşılması, yeniden üretilmesi ve yayılmasına olanak sağlayarak bireysel ve mesleki gelişime olanak sağladığı düşünülmektedir. Aynı zamanda Sarıoğlu tarafından 2009 yılında hemşireler ile yapılan çalışmada, bilimsel etkinliklere katılma durumunun eleştirel düşünme eğilim düzeyini arttırdığı belirtilmektedir.

SONUÇ

Göğüs Kalp Damar Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesi hemşirelerinde eleştirel düşünme eğilim puanlarının acil servis dışında düşük düzeyde olduğu ancak mesleki yayın takibi ve bilimsel çalışmaların hemşirelerde eleştirel düşünme eğilimini olumlu yönde etkilediği saptanmıştır. Çalışma sonucunda ve ulusal literatür incelendiğinde; ülkemizde, hemşirelerde eleştirel düşünme eğilim düzeyi, diğer ülkelerden daha düşük olduğu söylenebilir. Günümüzde hemşirelerin, artık sadece söylenenleri yapan değil, aksine eleştirel düşünme ve karar verme becerilerini kullanarak sorumluluk alan sağlık profesyonelleri olmaları gerekmektedir. Bu nedenle eleştirel düşünme biçimine sahip hemşirelerin yetiştirilmesi için; hemşirelik eğitimi sırasında alınan dersler, hem müfredat olarak yeniden düzenlenmeli hem de ilgili oldukları disipline yönelik problem çözme ve eleştirel düşünme yöntemlerinden oluşmalıdır. Ayrıca yapılmış olan çalışmaların sonuçlarına göre, hasta bakımında hemşirelerin edindiği bu bilgileri kullanmaları ve eleştirel düşünme yetilerini geliştirmeleri için desteklenmeleri önemlidir. Bu açıdan, hemşirelerin eleştirel düşünmelerine fırsat sağlayacak kurumsal politikaların geliştirilmesi, mesleki eğitim etkinliklerine ve bilimsel faaliyetlere katılımlarının desteklenerek, onların eleştirel bakış açısı ve otonomilerini kazanmalarının sağlanması yararlı olabilir.

KAYNAKLAR

1. Arslan GG, Demir Y, Eser I, Khorshid L. (2009) Hemşirelerde Eleştirel Düşünme Eğilimini Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2009; 2:72-80
2. Çıtak EA, Uysal G. Kavram Analizi: Eleştirel Düşünme. Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi 2012; 9(3):3-9
3. Dirimeşe E. Hemşirelerin ve öğrenci hemşirelerin eleştirel düşünme eğilimlerinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir, 2006: 54-60
4. Drennan J. Critical thinking as an outcome of a Master's degree in Nursing programme. Journal of Advanced Nursing 2010; 66(2): 422-431
5. Eser İ, Khorshid L, Demir Y. Yoğun Bakım Hemşirelerinde Eleştirel Düşünme Eğilimi ve Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi. Cumhuriyet Üniversitesi Dergisi 2007;11:13-22
6. Oermann M, Truesdall S & Ziolkowski L. Strategy to assess, develop and evaluate critical thinking. The Journal of Continuing Education in Nursing 2000; 31(4)
7. Özdemir, SM. (2005). Üniversite Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. 01.06.2010, http://www.tebd.gazi.edu.tr/arsiv/2005_cilt3/sayı_3/297-316.pdf
8. Ozer, N. Kritik Düşünme. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu dergisi 2002; 5(2), 63-67
9. Özkahraman Koç, Yıldırım B. Eleştirel Düşünmeyi Hemşirelik Sürecinde Uygulama. Electronic Journal of Vocational Colleges 2013; 29-35
10. Öztürk N, & Ulusoy H. Lisans ve yüksek lisans hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve eleştirel düşünmeyi etkileyen faktörler. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi 2008; 1(1): 15-25.
11. Riddell, T. Critical assumptions; thinking critically about critical thinking. Journal of Nursing Education 2007; 46 (3): 121-127
12. Rodriguez G. Demographics and Disposition as Predictors of the Application of Critical Thinking Skills in Nursing Practice. Dissertation Abstracts International 2000; 62 (1).
13. Sarıoğlu, Ö, Usta YY. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Araştırma ve Uygulama Hastanesinde Çalışan Yoğun Bakım ve Servis Hemşirelerinin Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin Karşılaştırılması, AİBÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Bolu, 2008
14. Vicdan, N, Özer Z. Yoğun Bakım Hemşirelerinde Önemli Bir Özellik: Eleştirel Düşünme. Türk Kardiyol Dern Kardiyovasküler Hemşirelik Dergisi 2011; 1(2):7-11
15. Zaybak A, Khorshid L. Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Düzeylerinin İncelenmesi. Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2006; 22 (2): 137-146
16. Walsh CM, Hardy RC. Dispositional differences in critical thinking related to gender and academic major. J Nuts Educ 1999;38: 149-55.